

PRVNÍ KAPITOLA**ZÁKLADNÍ POJMY 7**

- 1.1 Historie 7
- 1.2 Definice spalovacích motorů 8
  - Základní rozdělení spalovacích motorů 8
  - Rozdělení spalovacích motorů s přímočarým pohybem pístu 9
    - Podle druhu paliva 9
    - Podle principu činnosti 9
    - Podle způsobu plnění válce 9
    - Podle způsobu zapálení směsi 9
    - Podle konstrukční úpravy motoru 9
- 1.3 Základní rozměry a pojmy 10

DRUHÁ KAPITOLA**ZÁŽEHOVÉ MOTORY 13**

- 2.1 Čtyřdobé zážehové motory 13
  - Hlavní části 13
  - Princip činnosti 13
    - 1. doba – sání 13
    - 2. doba – komprese (stlačování) 15
  - Klepání motoru (detonační spalování) 15
  - Samozápal („předzápal“) 16
  - 3. doba – expanze 16
  - 4. doba – výfuk 17
  - Indikátorový diagram 17
    - Tlaky a teploty ve válci čtyřdobého zážehového motoru 18
  - Účinnost čtyřdobého zážehového motoru 18
    - Spotřeba paliva 18
  - Kruhový diagram časování ventilového rozvodu 19
    - Výfukový ventil 19
    - Sací ventil 20
    - Časování rozvodu 20
    - Číslování válců 20
    - Pořadí zapalování u víceválcových motorů 20
  - Rychlostní charakteristiky motoru 22
    - Vnější rychlostní charakteristika... 22
    - Částečná rychlostní charakteristika 22
- 2.2 Dvoudobé zážehové motory 23
  - Tříkanálový motor 23
  - Konstrukce 23

- Princip činnosti 23
- Výměna náplně (činnost pod i nad pístem) 24
- Motory se symetrickým rozvodovým diagramem 25
- Motory s asymetrickým rozvodovým diagramem 26
- Asymetrický rozvodový diagram... 26
- 2.3 Porovnání dvoudobých a čtyřdobých motorů 27
  - Výhody dvoudobých motorů 27
  - Nevýhody dvoudobých motorů 27

TŘETÍ KAPITOLA**VZNĚTOVÉ MOTORY 29**

- 3.1 Základní údaje 29
  - Hlavní části 29
  - Princip činnosti 29
    - 1. doba – sání 30
    - 2. doba – komprese (stlačování) 30
    - 3. doba – expanze (hoření a rozpínání) 31
    - 4. doba – výfuk 31

ČTVRTÁ KAPITOLA**JINÉ KONSTRUKCE SPALOVACÍCH MOTORŮ 33**

- 4.1 Motory s krouživým pohybem pístu 33
  - Konstrukce 33
  - Princip činnosti 34
  - Výhody motorů s krouživým pohybem pístu 37
  - Nevýhody motorů s krouživým pohybem pístu 37
- 4.2 Spalovací turbíny 37
  - Jednohřídelová spalovací turbína 38
  - Dvouhřídelová spalovací turbína 38
  - Příklad vozidlové dvouhřídelové spalovací turbíny (obr. 4.14) 39
    - Výhody a nevýhody dvouhřídelové spalovací turbíny ve srovnání s pístovým spalovacím motorem 41
- 4.3 Hybridní pohony 41
  - Uspořádání hybridních pohonů 41
    - Sériové uspořádání 41
    - Paralelní uspořádání 42
  - Toyota THS II 42

Konstrukce	42
Princip činnosti	44
Jízni režimy systému THS II	44

PÁTÁ KAPITOLA KONSTRUKCE SPALOVACÍCH MOTORŮ..... 45

5.1 Pevné části motoru	45
5.1.1 Válce	45
Válce chlazené kapalinou	45
Vložené válce, vložky válců	45
Válce chlazené vzduchem	46
Zvláštní provedení válců z hliníkové slitiny	46
Třídění válců	47
5.1.2 Hlavy válců	47
Hlava válců chlazená kapalinou	48
Hlava válců chlazená vzduchem	48
Spalovací prostory čtyřdobých zážehových motorů	48
Těsnění hlavy válců	50
5.1.3 Kliková skříň	52
Účel	52
Konstrukce	52
Materiál	53
5.1.4 Sací potrubí	53
Variabilní sací potrubí	54
5.2 Pohyblivé části motoru – klikové ústrojí ...	56
5.2.1 Písty	56
Namáhání pístů	57
Materiál pístů	59
Konstrukce pístu	59
Druhy pístů	60
Povrch pláště pístu	61
Značení pístů	61
Třídění pístů	62
Měření pístů	62
Koruna pístu	62
Pístní kroužky	63
Pístní čepy	64
5.2.2 Ojnice	65
Namáhání ojnice	65
Materiál ojnic	65
Konstrukce ojnic (obr. 5.38)	66
Hmotnost ojnice	67
5.2.3 Klikový hřídel	67
Materiál klikových hřidelů	67
Konstrukce	67

Vyvážení klikového hřídele	68
Tlumič torzních kmitů	69
Ložiska klikového hřídele	70
Mazání a utěsnění klikového hřídele	71
5.2.4 Setrvačník	71
Konstrukce setrvačníku	71
5.3 Rozvodové mechanismy	73
5.3.1 Uspořádání a druhy ventilových rozvodů	73
Rozvod s postranními ventily – SV (Side Valves)	73
Rozvod s visutými ventily v hlavě válců – OHV (Over Head Valves)	73
Rozvod s ventily v hlavě válců a vačkovým hřídelem na hlavě válců – OHC (Over Head Camshaft)	74
Rozvod se dvěma vačkovými hřideli na hlavě válců – DOHC (Double Over Head Camshaft)	74
Rozvod s vačkovým hřídelem v hlavě válců – CIH (Camshaft In Head)	74
Rozvod s protilehlými ventily – IOE (Inlet Over Exhaust)	75
Víceventilové rozvody	75
5.3.2 Hlavní části ventilového rozvodu	76
Ventily	76
Podložka pro nucené otáčení ventilu	79
Vedení ventilů (vodítka)	80
Sedla ventilů	80
Ventilové pružiny	80
Ventilová vahadla, rozvodové páky	80
Kozlíky ventilových vahadel	82
Rozvodové tyčky	82
Zdvihátka	82
Hydraulické hrníčkové zdvihátko	82
Hydraulické opěrky (zdvihátka) se samočinným vymezením ventilové vůle	84
Vačkový hřídel	84
Pohon vačkového hřídele	85

5.3.3 Změna časování ventilového rozvodu.....	89	Způsoby vstřikování paliva	115
Elektrohydraulické měniče časování ventilů.....	89	Nedělené spalovací prostory motorů s přímým vstřikem paliva	116
Variabilní rozvod Honda VTEC	92	Dělené spalovací prostory motorů s nepřímým vstřikem paliva.....	120
Variabilní rozvod BMW Valvetronic.....	96	5.6 Přeplňování pístových spalovacích motorů.....	123
5.3.4 Zvláštní provedení ventilových rozvodů.....	98	5.6.1 Turbodmychadla.....	123
Pneumatické zavírání ventilů	98	Přeplňování motoru turbodmychadlem	123
Mechanicko-hydraulické ovládání ventilů VVA	98	Regulace plnicího tlaku turbodmychadla.....	126
Elektro-hydraulické ovládání ventilů	99	Asymetrické přeplňování	133
Elektromagnetické ovládání ventilů EVA	100	Výhody motorů přeplňovaných turbodmychadlem	133
5.3.5 Příklady konstrukce čtyřdobých zážehových motorů.....	100	5.6.2 Mechanicky poháněná dmychadla (kompresory)	134
Kawasaki W 650	100	Šroubové mechanické dmychadlo Roots	134
Opel 1.0 Ecotec Compact.....	101	Šroubové mechanické dmychadlo Lysholmovo.....	137
Audi 1.6 MPI/74 kW.....	101	5.6.3 Přeplňování s využitím tlakových pulsací výfukových plynů (Comprex).....	139
Audi 1.8 20V/92 kW.....	102	Konstrukce.....	139
Honda 2.2 VTEC.....	102	Princip činnosti	140
Fiat 2.0 20V	103	Výhody	140
BMW M3.....	103	5.6.4 Turbokompandní motory	140
Mercedes-Benz V6	104	Turbokompandní motor Scania DTC 11 01.....	140
Audi 4.2 V8	105		
Alfa Romeo 1.7 16V	106		
5.4 Konstrukční odlišnosti dvoudobého motoru.....	107		
Kliková skříň	107		
Válce	107		
Klikový hřídel a ojnice	107		
Písty a pístní kroužky	107		
Konstrukční provedení moderních dvoudobých motorů.....	108		
Dvoudobý motor Orbital.....	108		
Přeplňované dvoudobé motory s přívodem vzduchu přímo do válce motoru	110		
5.5 Zvláštnosti konstrukce hlavních částí vznětových motorů.....	111		
Pevné části motoru	112		
Klikové ústrojí	112		
Písty a pístní kroužky	112		
Ojnice	114		
Klikový hřídel	114		
Ventilový rozvod	114		
		ŠESTÁ KAPITOLA	
		PŘÍSLUŠENSTVÍ SPALOVACÍCH MOTORŮ.....	143
		6.1. Tribotechnika	143
		6.2 Mazání pístových spalovacích motorů.....	143
		Druhy tření	143
		Namáhání motorového mazacího oleje.....	144
		6.2.1 Tlakové mazání čtyřdobých motorů	145
		Tlakové mazání z klikové skříňe (olejové vany).....	146
		Tlakové mazání z olejové nádrže	146
		Olejová čerpadla	146
		Kontrola tlaku oleje.....	148
		Čističe oleje	148

Čističe oleje s papírovou čisticí vložkou	150
Chlazení oleje	151
6.2.2 Mazání dvoudobých motorů ...	152
Mazání směsí	152
Ztrátové mazání.....	153
6.2.3 Motorové mazací oleje	153
Rozdělení motorových olejů podle technologie výroby	153
Složení motorového oleje.....	154
Viskozitní klasifikace motorových olejů.....	155
Výkonnostní klasifikace motorových olejů.....	156
Význam motorového oleje.....	161
Vylepšení oleje.....	162
Testy a rozборы	162
Kapilárová ferografie.....	162
Kinematická viskozita	163

Obsah vody a glykolu	163
Hodnota TBN a TAN.....	163
6.3 Chlazení pístových spalovacích motorů	163
6.3.1 Chlazení vzduchové	164
Náporové chlazení vzduchem.....	164
Chlazení s nuceným prouděním vzduchu	164
Vlastnosti vzduchového chlazení	165
6.3.2 Chlazení kapalinové.....	165
Samooběžné (termosifonové) chlazení	166
Chlazení s nuceným oběhem chladicí kapaliny	166
Chladicí kapaliny	172
Vlastnosti kapalinového chlazení	173

PŘÍLOHA: ZNAČKY .....

POUŽITÁ LITERATURA .....